
Nunatsinni Nakorsaaneqarfik

Landslægeembedets årsrapport vedr. fødsler
2024

Eqikkaaneq	2
Saqqummiussineq.....	3
Atortut periusaasorlu	3
Paasisat	4
Agguaqatigiisillugit qassinik meerartaartarneq	5
Inuiaqatigiinni arnat agguaqatigiisillugit qassinik meerartaartarnerat 2015 – 2024.....	8
Ernivissat	9
Ernivissatut aalajangersakkat avataanni ernisutut nalunaarsukkat.....	11
Inunngortut oqimaassusaa.....	12
Naartunerup sivisussusa	14
Naartup oqimaassusaa.....	15
Allatut ernisitsineq.....	17
Erninermut atatillugu kingunerluutaasut.....	18
2024-imi toqungallutik inunngortut/sap. ak. siulliup ingerlanerani toqusut.....	19
2024-imi uumallutik inunngortut ullut 28-it ingerlanerini toqusut.....	20
Ernisut toqusartut.....	21
Isummersorneq.....	23
Najoqqutarisat	25

2024-imi ernisut

Eqikkaaneq

Nalunaarusiaq, 2024-imi nunatsinni ernisunut, inuiaqatigiinni arnat agguaqatigiissillugit qassinik meerartaartarnerannut, erniviusartunut erninermullu atatillugu peqqissutsimut uuttuutunut pingaarnernut ataatsimut takussutissiivoq. Tunngaviumik paasissutissat nuna tamakkerlugu ernisut pillugit nalunaarsuiffimmi napparsimasullu pillugit qarasaasiakkut nalunaarsuiffimmi nalunaarsukkanik tunngaveqarput – nunatsinni Danmarkimiluunniit ernineq apeqqutaatinnagu erninernut tamanut arnaat erninerup nalaani nunatsinni najugaqartunut tunngassuteqarlutik.

2024-imi meeqqat katillugit **699-it** -taakkunannga **691-it uumallutik inunngorput**. Amerlanerpaat nunatsinni inunngorput, **1 %-illu** annertuumik kingunerluuteqarnissamut aarlerinartorsiortutut naliliivigineqarneq pingaarnertut peqqutaalluni **Danmarkimi inunngorlutik. Marlulisut arfineq pingasuupput 683-illu ataatsimik meerartaarlutik**. Uumallutik inunngortuni **54,4 %-it nukappiaraapput 45,6 %-illu niviarsiaaraallutik**.

Nunatsinni arnat agguaqatigiissillugit **1,6 -inik meerartaartarput**, taamaalillutik **arnat meerartaarsinnaasut (15-iniit 49-inut ukiullit) 1.000-iuppata 52,3 ernisarlutik**. Ukiut kingulliit qulit ingerlanerini ikinnerpaanerat 2015-imiillu ikiliartuinnarnerannut tamanna uppernarsaatissaavoq. Inuiaqatigiinni arnat qassinik meerartaartarnerat nunap immikkoortuini nikerarpoq, arnat amerlassusaannut sanilliullugit uumallutik inunngortut Peqqinnissaqarfik Qeqqani Kujataanilu amerlanerpaallutik, Sermersuumilu ikinnerpaallutik. Danmarkimut sanilliullugit nunatsinni inuiaqatigiinni arnat agguaqatigiissillugit qassinik meerartaartarnerat suli qaffasinneruvoq, arnallu nalinginnaasumik ukiukinnerullutik meerartaartarlutik. Ernिसut agguaqatigiissillugit **29,0-inik ukioqarput**.

Ernisut 75 %-ii Nuummi Dronning Ingridip Napparsimmavissuani ernipput. Ataatsimut isigalugit **57 %-it qitiusumik immikkoortumi najukkaminni ernipput**, sinneri allamut- pingaartumik Dronning Ingridip Napparsimmavissuanut erniartorput. Taamaalilluni ernisussiornermut tunngatillugu angalaneq eqiterussinerlu suli annertuumik sunniuteqarpoq. **Ernisut 16-it (2,3 %)** nunatsinni erniviusartut avataanni ernisimasutut nalunaarneqarput.

Meeqqat amerlanersaat (~**90 %**) ernivissaq nallermat inunngorput (sap.ak.37-41). **10 %-it inorlutik inuupput**, taakkulu akornanniipput toqungallutik inunngortut amerlanersaat. Uumallutik inunngortut oqimaassusaat agguaqatigiissillugit **3.534 gramiuvoq**, meeqqallu inunngornerminni oqimaalutarneqartut **90 %-ii** pissusissamisoorlumik oqimaassuseqarput.

10,3 %-it pilatsillutik ernisinneqarput, taakkunannga amerlanerpaat pinasuartumik pilatsillutik. Erninermut atatillugu pilatsinnikut- pingaartumik pilatsilluni ernisariaqarnermik imal. mersortittariaqarnermik kingunerluuteqarsinnaasut **15,2 %-iupput**.

Toqungallutik inunngortut/inunngornermiit sap. ak. siulliup ingerlanerani toqusut 2024-imi ukiunut siuliinut sanilliullugit amerlanerullutik inoorlaat 1. 000-iuppata **21,5-iupput**. Amerlinerannulli

pingaarnertut patsisaasorineqartoq tassaavoq WHO-p nassuiaatai naapertorlugit nalunaarsuinermit toqqammaviusartut allanngornerat.

Uumallutik inunngortut/ullut 28-it siulliit ingerlanerini toqussut, uumallutik inunngortut 1.000-iupata ukiut kingulliit amerlassutsimikkut allanngorernerisut **10,1-iupput**. Ernisuni erninermit ullut 42-it qaangiutinngitsut **pingasut toqusimapput**, kisitsisit annikitsunik tunngaveqaraluit nunanut tamalaanut sanilliullugit amerlaqalutik.

Saqqummiussineq

2024-imi Ilulissani, Sisimiuni Qaqortumilu qitiusumik napparsimmaviit Nuummilu Napparsimmavissuaq Tasiilamilu peqqissaavik ernivissaapput.

Ernisut pillugit immersugassaq atorlugu ernisut tamarmik Nunatsinni Nakorsaaneqarfimmut nalunaarutigineqartarput, tamatumalu peqatigisaanik nuna tamakkerlugu napparsimasut pillugit qarasaasiakkut nalunaarsuiffimmi Cosmicimi nalunaarsorneqartarlutik. Tassannga paasissutissanik, naartunerup erninerullu qanoq ingerlasimaneriniq nassuiaasunik, aallertoqarsinnaavoq.

Nalunaarusiornermi tamatumani 2024-imi ernisunik, ernivinnik erninernullu atatillugu pissutsinik aalajangersimasunik ataatsimut isiginnissinnaanissaq siunertaavoq.

Atortut periusaasorlu

Arnat 2024-ip ingerlanerani nunatsinni imal. nunatta avataani ernisut pillugit nalunaarsukkat tunngavigalugit, nuna tamakkerlugu ernisut pillugit paasissutissanik pissarsisoqarpoq. Ernisut erninerup nalaani nunatsinni najugaqartut, nunatsinni Danmarkimiluunniit ernineq apequtaatinnagu, tamakkerlugit naatsorsorneqarput.

Paasissutissat naartunermut erninernullu tunngasut uppersarneqarput, paasissutissallu pitsaassusaat misissorneqarluni. Paasissutissat amigaatillit, arnaq meearlu pillugit allattugaatini nalunaarsukkat tunngavigalugit, sapinngisamik nalunaarsoqqinneqarput. Taamaakkaluaq paasissutissat amigaateqarnerisa nassatarisaanik misissueqqissaarnerit ataasiakkaat, misissukkanik 2024-imi ernisunit ikinnerusunik tunngaveqarput.

Nalunaarusiami ernisut pingaarnertut pingasunut immikkoortiterneqarput:

- **Inoorlaat:** Meeqqat 2024-imi inunngortut, erninerup nalaani arnaat nunatsinni najugaqartut
- **Uumallutik inunngortut:** Meeqqat uumallutik inunngortut
- **Ernisut katillugit:** Ernisut- marlulisut ataasiarlutik ernisutut naatsorsorlugit

Pingasunngorlugit immikkoortitikkat taakku nunatsinni imal. Danmarkimi ernisunut immikkoortiteqqinneqarput.

Paasisat

Inoorlaat <i>Nunatsinni nunattalu avataani inoorlaat, inunngornerminni qanoq innerat apeqqutaatinnagu</i>	699
Inoorlaat, nunatsinni <i>Nunatsinni inoorlaat, inunngornerminni qanoq innerat apeqqutaatinnagu</i>	693
Uumallutik inunngortut <i>Nunatsinni nunattalu avataani uumallutik inunngortut, toqungallutik inunngortut imal. erninermut atatillugu toqusut, inoorlaat amerlassusaannit ilanngaatilugit naatsorsorneqartut</i>	691
Uumallutik inunngortut, nunatsinni <i>Nunatsinni uumallutik inunngortut</i>	686
Ernisut <i>Nunatsinni nunattalu avataani ernisut, ataatsimik aralinnilluunniit meerartaarneq apeqqutaatinnagu ernisunik kisitsinikkut naatsorsukkat.</i>	691
Nunatsinni ernisut <i>Nunatsinni ernisut</i>	687

2024-imi meeqqat, arnaat nunatsinni najugallit katillugit 699-it, inunngorput. Taakkunannga amerlanerpaat nunatsinni inunngorput, ikittunnguillu (N=6) Danmarkimi inunngorlutik. Danmarkimi inunngortuni tallimat erninermut atatillugu kingunerluuteqarsinnaanerup annertuumik aarlerinaateqarneranik naliliinermik, naartusup Danmarkimi Rigshospitalimut nuunneqarnissaanik toqqaanissamik kinguneqartumik, tungaveqarput. Danmarkimi napparsimmavimmi ernisinnaajumalluni Danmarkimut nuunnissaq angajoqqaanngortussanit- erninissaq sioqqullugu

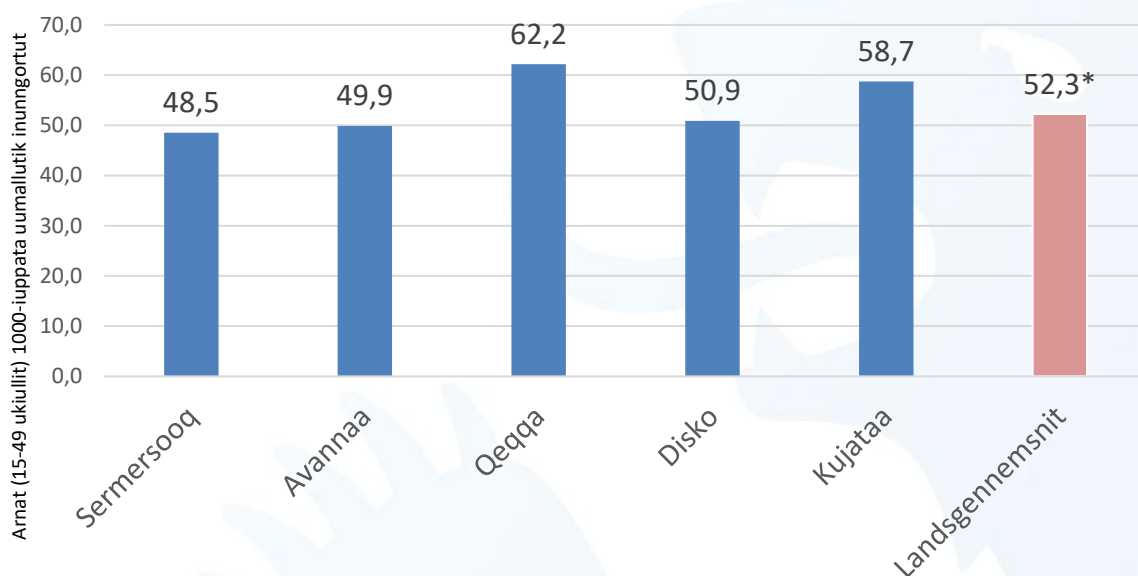
tamatumalu kingorna nunatsinni najugaqartunit- ataatsinit toqqarneqarpoq. Ernineq taanna nalunaarusiami naatsorsukkanut ilanngunneqarpoq. Taamatuttaaq arnaq ataaseq erninissami nalaani Danmarkimi najugaqarpoq, nunatsinnili ernilluni. Ernineq taanna nalunaarusiami naatsorsukkanut ilanngunneqarportaaq. Inunngortuni 699-ini arfineq marluk toqungallutik inuupput ataaserlu erninermut atatillugu toqulluni. 691-ini uumallutik inunngortuni 376-it nukappiaraapput (54,4%) 315-illu (45,6%) niviarsiaaallutik. Ernisuni tamani arfineq pingasut marlulipput 683-illu ataatsimik meerartaarlutik. Katillugit ernisut 691-iupput, taakkunanngalu 687-it nunatsinni ernillutik.

Inuiaqatigiinni arnat agguaqatigiissillugit qassinik meerartaartarnerat

Agguaqatigiissillugit qassinik meerartaartarnek, arnat suli uumallutik 50-iliisut meeraartaarsinnaanermi (15-iniit 49-nik ukiullit) 1000-ippata agguaqatigiissillugit meeqqat inunngortut amerlassusaattut naatsorsorneqartarpoq. Arnat amerlassusaannut sanilliullugit arnat (15-iniit 49-inut ukiullit) 1000-iupata peqqinnissaqarfiup qitiusumik immikkoortuani aalajangersimasumi imal. ukioqatigiiaani aalajangersimasuni ukiumut uumallutik inunngortut amerlassusaattut naatsorsorneqartarput (1).

Arnat amerlassusaannut sanilliullugit ukiumut uumallutik inunngortut nunatsinni Peqqinnissaqarfiup qitiusumik immikkoortuini tamani naatsorsorneqartarput, qitiusumik immikkoortoq arnap erninermi nalaani najugarisaatut nalunaarsimasoq tunngavigalugu naatsorsorneqartarlutik.

Arnat amerlassusaannut sanilliullugit ukiumut uumallutik inunngortut (N=691*)

Takussutissiaq1: Arnat meerartaarsinnaasut (15-iniit 49-inut ukiullit) 2024-imi Kalaallit Nunaanni Naatsorsueqqissaartarfiup ukiup qiteqqunnerani innuttaasut amerlassusaannik tunngaveqartut (2). *Arnat marluk erninermi nalaani Danmarkimi najugaqartut, sumi najugaqarneq tunngavigalugu arnat meerartaarsinnaanermi agguaqatigiissillugit uumallutik inunngortartunut naatsorsukkanut ilaangillat, nunali tamakkerlugu agguaqatigiissitsinermi ilaallutik.

2024-imi Peqqinnissaqarfik Qeqqani arnat amerlassusaannut sanilliulugit ukiumut meeqqat uumallutik inunngortut amerlanerpaallutik, arnat 1000-iuppata 62-iullutik amerlanerungaatsiartut inunngorput. Peqqinnissaqarfik Kujataani arnat amerlassusaannut sanilliullugit ukiumut uumallutik inunngortut, arnat 1000-iuppata 58-iullutik aamma amerlapput, Peqqinnissaqarfik Sermersooq, Avannaa Diskolu tamarmik nuna tamakkerlugu ukiumut uumallutik inunngortut, nuna tamakkerlugu agguaqqatigiissitsinermik ikinnerupput. Ataatsimut isigalugit Peqqinnissaqarfik Sermersuumi arnat amerlassusaannut sanilliullugit ukiumut uumallutik inunngortut, arnat 1000-iuppata ikinnerpaallutik 48-uupput.

Arnat amerlassusaannut sanilliullugit ukiumut inunngortartut ukioqatigiiaanik tunngaveqartut (N=691)

Ukioqatigiiaat	Ernisut	Arnat amerlassusaannut sanilliullugit ukiumut inunngortartut	Danmarkimi arnat amerlassusaannut sanilliullugit ukiumut inunngortartut
15-19	33	19,4	0,7
20-24	140	78,8	14,4
25-29	185	85,0	76,5
30-34	209	86,9	119,6
35-39	98	44,4	64,6
40-44	26	14,6	15,2
45-49	0	0	1,2

Inuiaqatigiinni arnat agguaqatigiissillugit qassinik meerartaartarnerat

1644

1465

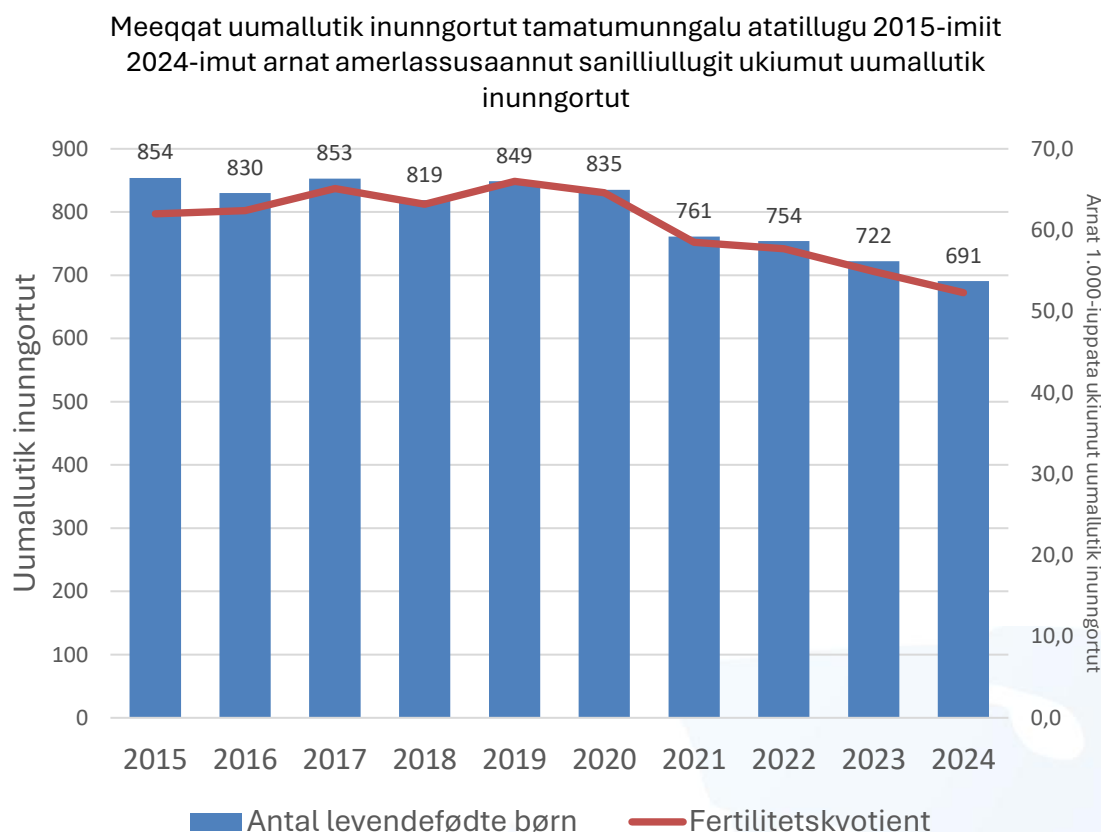
Takussutissiaq 2: Arnap erninerup nalaani ukiuinut sanilliullugu, nunatsinni arnat agguaqatigiissillugit qassinik meerartaartarnerat ataatsimut isigalugu, ukioqatigiiaat ukiunik tallimanik akunnilerlugit naatsorsukkat (15-iniit 49-inut ukiullit). Arnat 1000-iuppata ukiumut uumallutik inunngortartut naatsorsorneqarput, qassinilli meerartaartarneq ataatsimut isigalugu, agguaqatigiissillugit meeqqiorsinnaanerup nalaa tamakkerlugu, ullumikkut arnat 1000-iuppata qassinik meerartaartarnerat aallavigalugu, meeqqat qassit inunngortarnerat oqaatigineqarluni. Nunatsinniit Danmarkimiillu kisitsisit takutinneqarput. Nunatsinni arnat 1000-iuppata qassinik meerartaartarneq, 2024-imi ukiup qiteqqunnerani innuttaasut amerlassusaannik Kalaallit Nunaanni Naatsorsuerqqissaartarfimmeersunik tunngaveqarpoq (2).

Arnap meerartaarsinnaanerani agguaqatigiissillugit uumallutik inunngortut ukioqatigiiaat ukiunik tallimanik akunnilerlugit naatsorsorneqarisa naatsorsuutigisatut 20-iniit 34-inut ukiulinni amerlinerat takutipkaa. Arnat 1000-iuppata ukiumut inunngortut ataatsimut katillugit 1644-uupput imal. agguaqatigiissillugit arnap ataatsip ukiuni naartusinnaaffimmini 1,6 meerartaarisimavai. Inuussuttuaqqat (15-iniit 19-inut ukiullit) 2024-imi meerartaartut 33-iupput. Meerartaartoq inuusunnerpaaq 15-inik ukioqarpoq, utoqqaanerpaarluni 44-inik ukioqarluni. Nunatsinni ernisut agguaqatigiissillugit 29-inik ukioqarput.

Arnat meerartaarsinnaasut 1000-iuppata inunngortut amerlassusaat Danmarkimilu inuiaqatigiinni arnat agguaqatigiissillugit qassinik meerartaartarneq assersuussassatut ilanngunneqarput. Danmarkimi ernisuni 30-iniit 34-inut ukiullit nunatsinnit amerlaneroqaat, nunatsinnili ukioqatigiiaani ataasiakkaani ernisuni siammasinnerusoq takuneqarsinnaavoq. Danmarkimi ernisut agguaqatigiissillugit 31,7-inik ukioqarput.

Inuiaqatigiinni arnat agguaqatigiisillugit qassinik meerartaartarnerat 2015 – 2024

Piffissami sivisujaami nuna tamakkerlugu arnat amerlassusaannut sanilliullugit ukiumut uumallutik inunngortut, meeqqat qanoq amerlatigisut inunngortarnerannut missingersuutitut, ukiumi pineqartumi innuttaasut amerlassusaannut assersuunneqarsinnaapput.

Takussutissiaq 3: Ukiut kingulliit qulit ingerlanerini arnat amerlassusaannut sanilliullugit ukiumut uumallutik inunngortut ineriartornerat. Arnat amerlassusaannut sanilliullugit ukiumut uumallutik inunngortut, ukiup tamatuma qiteqqunnerani innuttaasut amerlassusaat aallaavigalugu arnani 15-it 49-illu akornanni ukiulinni naatsorsorneqarpoq.

Inuiaqatigiinni arnat agguaqatigiisillugit qassinik meerartaartarnerat, 2020-ip tungaanut ukiuni kingullerni qulini arnat 1000-iuppata agguaqatigiisillugit 60-it sinnerlugit amerlassuseqarnermiit, ikiliartuaarlutik ukiuni qulini taakkunani ikinnerpaallutik 52,3 -nngorput.

Ernivissat

2024-imi nunatsinni ernivissat sisamaasut tassaapput Nuuk, Ilulissat, Sisimiut Tasiilarlu. Qaqortumi ukiup ingerlanerani piffissani sivikitsuni ernisoqarsinnaasimavoq. Dronning Ingridip Napparsimmavissuani ernisarfeqarpoq tassani ernisarput Nuummeersut, Paamiuneersut Ittoqqortoormiineersullu (nunaqarfittaat ilanngullugit), kiisalu qitiusumik immikkoortunit allanit ernisussat, pingaartumik erninermut atatillugu immikkut pisariaqartitsisut imal. erninissaq kingunerluuteqarsinnaasutut naliliivigineqarpat.

Ernivissat	Ernisut	%-inngorlugit
Dronning Ingridip		
Napparsimmavissua	520	75%
Peqqinnissaqarfik Avannaa	79	11%
Peqqinnissaqarfik Qeqqa	40	6%
Peqqinnissaqarfik Sermersooq (Napparsimmavissuup avataani)	28	4%
Peqqinnissaqarfik Kujataa	15	2%
Peqqinnissaqarfik Disko	5	1%
Danmark	4	1%
Katillugit	691	100%

Takussutissiaq 4: Ernisut ernivinnut agguataarneqarnerat. Tassanngaannaq ernisulersut eqqaassanngikkaanni, qitiusumik immikkoortuni ernisarfinni ernigajupput.

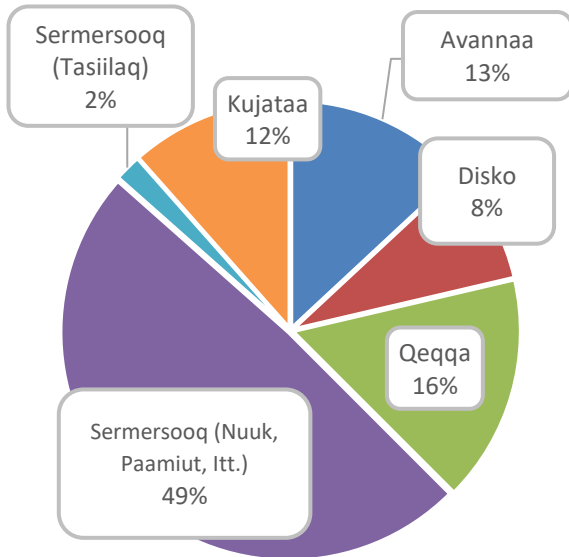
Peqqinnissaqarfik Sermersuumi Napparsimmavissuaq ilanngunnagu Tasiilami peqqissaavik Nuullu avataani illoqarfiit tamarmik pineqarput.

2024-imi ernisut sisamaagaangata pingasut Nuummi Dronning Ingridip Napparsimmavissuani ernisarput. Tulliupput Ilulissani Peqqinnissaqarfik Avannaani qitiusumik napparsimmavimmi ernisut – ernisut tamakkerlutik 11%-ii.

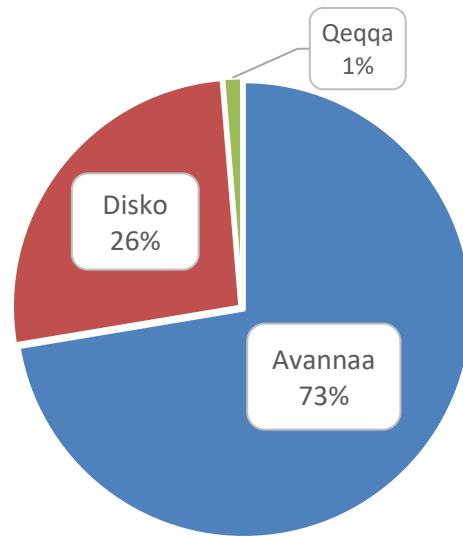
Erninermut atatillugu kingunerluuteqarsinnaaneq annertuutut naliliivigineqarpat, Danmarkimi Rigshospitalimut tamatigut erniartortoqartarpoq. 2024-imi ernisut 1%-iinnat Danmarkimi ernipput.

Nunatsinni ernivinni annerni marlunni ernisut, sumi najugaqarnerat tulliuttumi takutinneqarpoq.

Napparsimavissuarmi ernisut sumingaanneernerat

Ilulissani ernisut sumingaanneernerat

Takussutissiaq 4: Arnat Napparsimavissuarmi Ilulissanilu ernisut sumi najugaqarnerannut agguataarneqarnerat.

Arnat amerlangaatsiartut 2024-imi nunatsinni ernivissuarmi arlaannut erniartorput. Peqqinnissaqarfik Sermersooq kisimi marlunnik ernivissaqarmat, immikkoortumi matumani marlunnut immikkoortinneqarpoq, tassalu ernivissaq Nuummiittoq Nuummeersunut, Paamiuneersunut, Ittoqqortoormiineersunut nunaqarfittaanneersunullu ernivissaq, kiisalu Tasiilami ernivissaq Tasiilami nunaqarfittaannilu ernivissaq. Ernivissani annerpaani marlunni ernisut sumi najugaqarnerannut agguataarinerup, Dronning Ingridip Napparsimavissuani ernisut 49%-iisa missaasa Nuummi, Paamiuni Ittoqqortoormiini nunaqarfittaannilu najugaqarnerat, sinnerisalu 51%-it Nuummi Dronning Ingridip Napparsimavissuani erniartorsimanerat takutippaa.

Ilulissani Peqqinnissaqarfik Avannaani qitiusumik napparsimavimmi ernisut 73%-ii Peqqinnissaqarfik Avannaani najugaqarput, 26%-illu Peqqinnissaqarfik Diskomeersuullutik.

Dronning Ingridip Napparsimavissuani nunatsinnilu Peqqinnissaqarfiup qitiusumik immikkoortuini allani ernisut amerlassusaat, arnap erninermi nalaani najugaanut assersuussineq aallaavigalugu, qassit najukkaminni qitiusumik immikkoortumi ernisimanerat naatsorsorneqarsinnaasimavoq.

Peqqinnissaqarfik	Nammineq najukkami ernisut	%
Avannaa	57	46%
Disko	3	5%
Qeqqa	40	32%
Sermersooq (Nuuk, Paamiut, Itt.)	255	100%
Sermersooq (Tasiilaq)	28	73%
Kujataa	15	20%
Tatillugit	398	57%

Takussutissiaq 5: Arnat najukkaminni ernisut, erninerup nalaani sumi najugaqarneq aallaavigalugu kisinneqarnerat. Tasiilami ernisoqarsinnaagaluaq, kikkut Napparsimmavissuarmut erniartortut immikkoortissinnaajumallugit, Sermersooq-Nuummut, Paamiunut, Ittoqqortoormiunut Tasiilamullu immikkoortiterneqarpoq.

Agguaqatigiissillugit arnat 57%-ii nammineq najukkami qitiusumik napparsimmavimmi ernipput. Arnat Tunumeersut (Tasiilami nunaqarfiinilu) pingasunik sisamararterutaasa missaat Tasiilami ernipput, sinnerilu Nuummi ernillutik. Naartusuni Peqqinnissaqarfik Diskomeersuni marlunnik pingajorarterutaasa missaat (N=43) Nuummi ernipput pingajorarterutaallu (N=19) Ilulissani ernillutik. Peqqinnissaqarfik Qeqqani pingaarnertut Sisimiuni ernisarfimmi 32% -it ernipput, sinnerilu Nuummi erninissaq toqqarlugu. Peqqinnissaqarfik Kujataani 20%-it ernipput sinnerilu Nuummi erninissaq toqqarlugu.

Ernivissatut aalajangersakkat avataanni ernisutut nalunaarsukkat

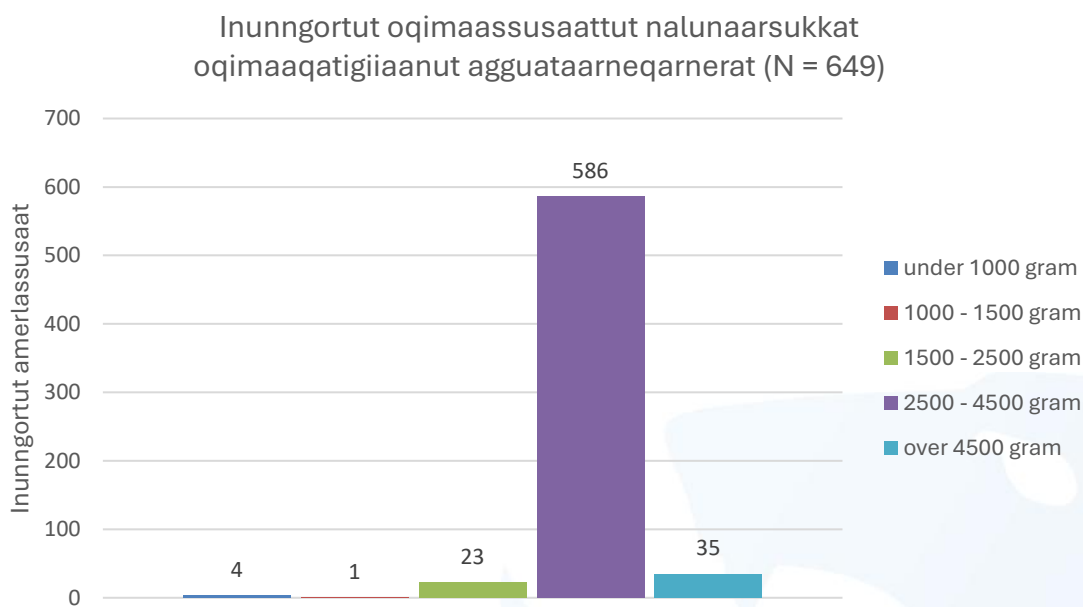
2024-imi nunatsinni ernivissatut aalajangersakkat avataanni inunngortut 16-iupput (2,3%).

Taakkunanga arfinillit Danmarkimi inunngorput, qulillu illoqarfimmi imal. nunaqarfimmi ernivissatut aalajangikkat avataanni inunngorlutik. Pingasut Maniitsumi peqqissaavimmi inunngorput, marluk Aasianni Peqqinnissaqarfik Diskomi qitiusumik napparsimmavimmi, marluk Upernavimmi peqqissaavimmi, kingullillu pingasut Narsami peqqissaavimmi, Niaqornaarsummi Qasigiannuanilu peqqissaavimmi inunngorlutik. Siusinaarluni ernisulerneq silamillu patsiseqartumik ernivissamat qaninnermut pinasuartumik angallassisoqarsinnaannginnera patsisaagajunnerpaapput. Ataaseq naartunermi sap. ak. 34-issaanni ernivoq, pingasut sap. ak. 35-issaanni, pingasut sap. ak. 36-issaanni, ataaseq sap. ak. 37-issaanni ataaserlu sap. ak. 38-issaanni ernilluni. Ernissusaq ataaseq siuningaaniit ilisimaneqanngilaq. Erninerit tamarmik iluatsilluarput.

Inunngortut oqimaassusaat

Oqimaatigiiaanut agguataarineq, inunngornermi oqimaassutsimik Rigshospitalimit nassuiarneqartumik tunngaveqarpoq (3). Inunngornermi 2500gr-mit 4500gr-illu akornanni oqimaassuseq pissusissamisoortutut isigineqarpoq, taakkunanngalu oqinnerusut imal. oqimaannerusut oqippallaarujussuatut (<1000gr), oqippallaatut (1500 – 2500gr), oqittutut (1500 – 2500gr) kiisalu oqimaatsutut (>4500gr) nassuiarneqarlutik.

Nunatsinni inoorlaaq ingerlaannaq uuttorneqartarpoq. Ilaatigut- pingaartumik erninermut atatillugu kingunerlutitsisuni- inoorlaap oqimaassusaa nalunaarneqartanngilaq. Takussutissiami tulluuttumi uumallutik inunngortut oqimaalutarneqartullu oqimaassusaasa oqimaatigiiaanut agguataarneqarnerat takutinneqarpoq.

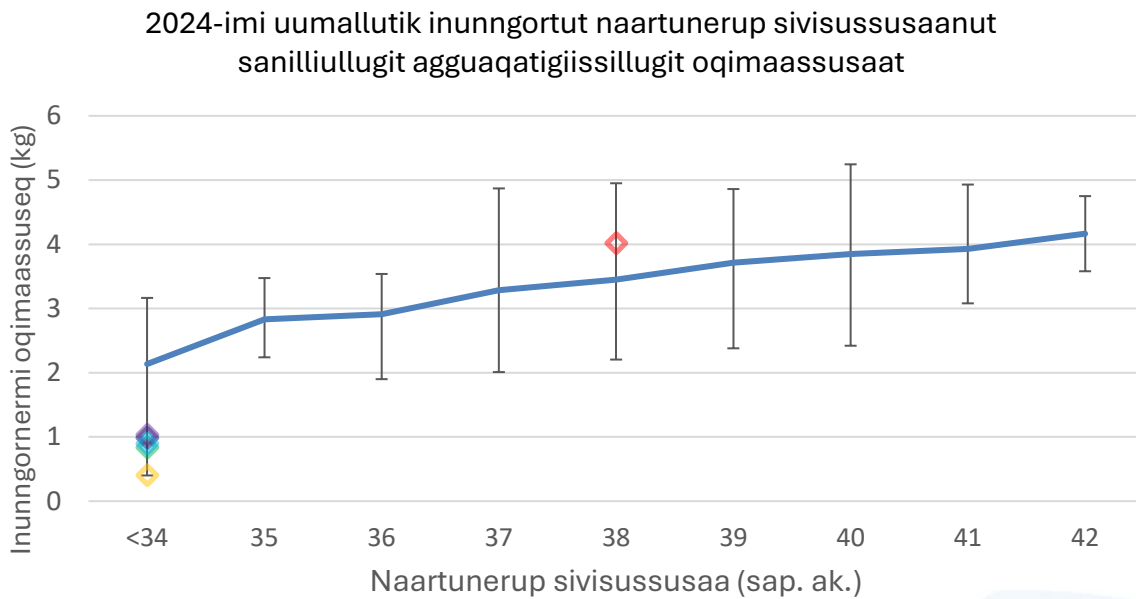

Takussutissiaq 6: Inunngortut oqimaassusaasa agguataarneqarnerat. Inunngornermi 2500gr-mit 4500gr-illu akornanni oqimaassuseq pissusissamisoortutut isigineqarpoq, taakkunanngalu oqinnerusutut imal. oqimaannerusut oqippallaarujussuatut (<1000gr), oqippallaatut (1500 – 2500gr), oqittutut (1500 – 2500gr) kiisalu oqimaatsutut (>4500gr) nassuiarneqarlutik. Paasissutissat pissarsiarineqarsinnaasut tutsuiginartut kisimik naatsorsuinermi ilanngunneqarput.

2024-imi uumallutik inunngortuni tamani oqimaassuseq agguatigiissillugit 3534gr-iuvoq (400gr-imiit 5245gr). Pissusissamisoortumik oqimaassusillit kisiisa isigissagaanni oqimaalutaanernit 649-init 586-it 2500gr-ip – 4500gr-illu akornanni oqimaassuseqarput taakkulu meeqqat uumallutik inunngortut 90,3%-eraat agguatigiisillugit 3538gr-imik oqimaassuseqartut.

Pissussissamissoortumik oqimaassusilinni oqinnerpaaq 2505gr-imik oqimaassuseqarpoq oqimaannerpaarluni 4485gr-imik oqimaassuseqarluni. Aggvaqatigiissitsinermi mediani 3554gr-iuvoq. Meeqqat tallimat oqippallaarujussuarlutik oqippallaaqalutillu inunngorput. Taakku meeqqat tamarmik inunngornerminiit ulloq/unnuaq siulleq anigunngilaat.

Inunngornermi oqimaassuseq naartunerup sivissussusaanut sanilliullugu, inorlutik inuusuni piffissarlu naamatillugu naartooreerlutik inunngortuni, inunngornermi oqimaassutsit assigiinngiaaqaat.

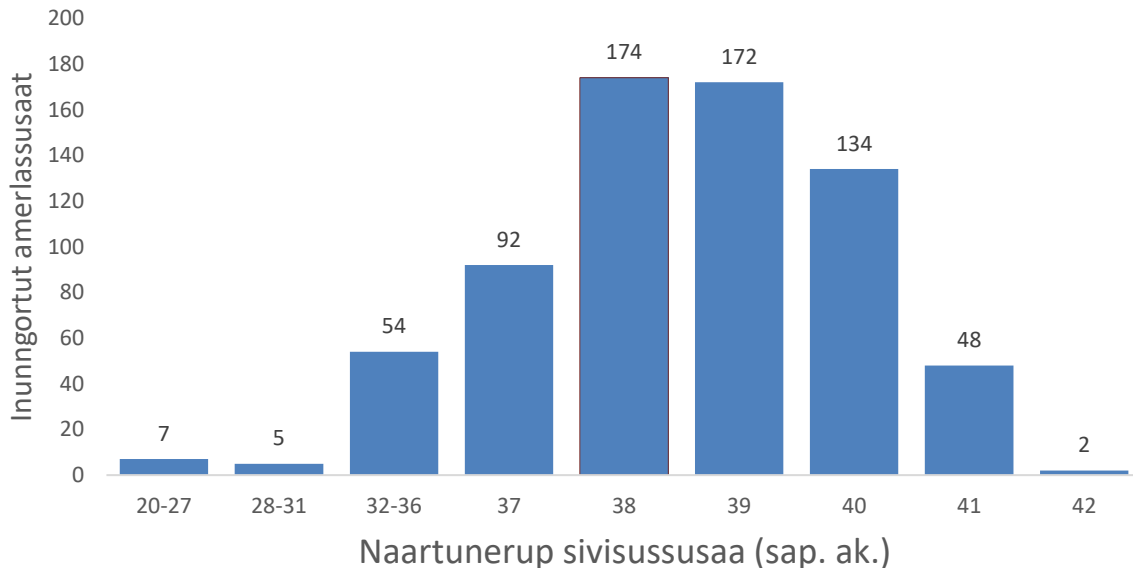

Takussutissiaq 7: Inunngornermi oqimaassuseq (kg) sap. ak. qassit naartuusimanermut sanilliullugu. Titarnerit ammut sammisut sap. ak. qassit naartuusimasut inunngornermi oqinnerpaanik oqimaannerpaanillu takutitsipput. Naartunermi sap. ak. <34 nalaani aamma 38-ip nalaanni nalunaaqutsikkani pineqartut tassaapput uumallutik inunngortut ulloq unnuarlu qaangiutinngitsut toqusut.

Meeqqat inunngorfissartik nallertoq (sap.ak. 37-41) inunngortut oqimaassusaat aggvaqatigiissillugit 3625gr-iuvoq, oqinnerpaaq 2010gr-iulluni oqimaannerpaarluni 5250gr-iulluni mediani 3590gr-iuvoq.

Naartunerup sivissusaa

Ernisut naartunerup sap. ak. sivissusaa tunngavigalugu nalunaarsukkanut immikkoortiterneqarnerat (N = 688)

Takussutissiaq 8: Ernisut naartunerup sivissusaaanut agguataarneqarnerat. Ernisuni 691-ini naartunerup sivissusaa 688-ini nalunaarsukkanut immikkoortiterneqarnerat. Sap. ak. 37-inorlugit naartusimallutik ernisut inortumik meerartaartutut isigineqartarput, ernisullu sap. ak. 42-it sinnerlugit naartusimasut kingusinaarlutik ernisutut isigineqartarlutik.

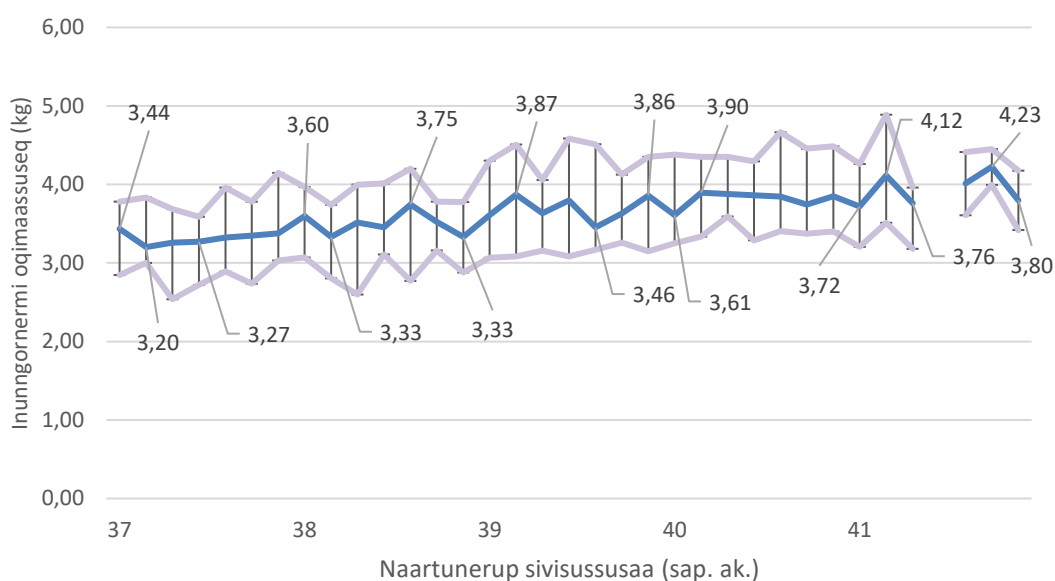
2024-imi meeqqat inunngortut amerlanerpaartaat sap. ak. 37-issaata 41-issaatalu akornanni inunngorput (~90%). 2024-imi meeqqanit inunngortunit 696-init 69-it inorlutik inuupput (ernisuni pingasuni sap. ak qassit naartusimaneq allassimangilaq). Taakku nalunaarsukkat 10%-iisa missigaat. 2024-imi toqungallutik inuusunit arfineq pingasuusunit inorlutik inuusuni 69-ini arfineq marluk toqungallutik inuupput (~10%). Takussutissiami 8-mi takuneqarsinnaasutut naartunerup sivissusaa – sap. ak. 37-it 41-illu akornanni annertuumik allanngorpoq sap. ak. 38-39 annertunerpaalluni. Naartunerup sivissusaa misissorneqarajunnerit tassaapput sap. ak. 40 + 0 (N = 30), 38 + 1 (N = 29) aamma 38 + 3 (N = 29).

Naartup alliaartornera

Inoorlaap oqimaassusaa naartunerullu sivilissusaa piffissami qaninnermi ungasinnermilu anaanap meeqqallu peqqinnerannut sunniuteqarsinnaavoq. Taamanna patsisigalugu naartup oqimaassusaa/angissusaa naartunerullu sivilissusaa, naartuneq tamaat malittarineqartarput. Naartunerup sap. ak. 37-issaanniit 41-issaannut ernineq pissusissamisoortutut isigineqarpoq, inoorlaallu oqimaassusaa 2500-it 4500-illu akornanniittoq pissusissamisoortutut isigineqarluni. Naartup alliaartornera erninisap tungaanut sap. ak kingullerni malunnaatilimmik annertusisarmat allangorangaatsiarsinnaammallu, uuttuutit taakku marluk ataatsikkoortinneqarajussapput. Naartoq angivallaalersoq naartunermut atatillugu diabetesimik nappaateqalernermi takussaagajuttoq, ilaatigut arnamut erninerup nalaani nukersornermik annertunerusumik nassataqarnerup saniatigut, meeqqap kingorna pualavallaalersinnaaneranut aarlerinernerulersitsisarpoq. Naartoq iluamik alliaartunngippat inunngortup, kingorna ilaatigut timimik atuisinnaanerp akornuserneqarnissaa aarlerinernerulissaaq. Naartunerup sivilissusaaanut sanilliullugu oqimaassutsip allaassuteqarnerata nassatarisaanik, erninermut atatillugu nalinginnaasumik aarlerinaat tassaavoq ullut 28-it qaangiutinngitsut naalungiarsuup toqusinnaanera (4).

Naartup oqimaassusaata allaassuteqarnera erninissaq sioqqullugu takussutissiaq nalinginnaasoq naapertorlugu malittarineqarajuppoq (5) Ernereermermi inoorlaap oqimaassusaa naartunerup sivilissusaaanut nallersuunneqarsinnaavoq taannalu aallaavigalugu oqimaassutsip immikkut allaassuteqarnera naatsorsorneqarsinnaalluni. Nunani tamalaani uuttuutaasartut marluk tassaapput "Small for Gestational Age" - SGA aamma "Large for Gestational Age" – LGA. Inoorlaat oqinnerpaat 10%-it akornanniittut oqippallaatut (SGA) isigineqassapput, inoorlaalli oqimaannerpaat 10%-it akornanniittut oqimaappallaatut isigineqassallutik (LGA). Oqimaassutsip- pitsaasumik pitsaanngitsumillu allaassuteqarnera, patsisaasinnaasunut amerlasuunut atassuserneqarsinnaavoq, nunanilu tamalaani takussutissianut nalinginnaasunut, naartup nalinginnaasumik oqimaassusaanik missingersuinissami atorineqartartut qanoq piviusumut qanitsiginnerannut paasisutissiisinnaalluni, erninermullu atatillugu kingunerluuteqarsinnaanermut aarlerinaataasinnaasoq malittaralugu (6; 7).

2024-imi uumallutik inunngortuni agguaqatigiissillugit oqippallaat oqimaappallaallu

Takussutissiaq 9: Inunngornermi oqimaassutsimi, qassit naartunerup sivissusasaanut sanilliullugit mikivallaarlutik/oqippallaarlutik imal angivallaarlutik/oqimaappallaarlutik inunngortartut oqaatigineqarpoq. Naartoq naartunerup sivissusasaanut sanilliullugu oqippallaaq 10. fraktilit inorlugit oqimaassuseqartarpoq, naartorli oqimaatsoq naartunerup sivissusasaanut sanilliullugu 90. fraktilit sinnerlugit oqimaassuseqartarluni. Titarnerup tungujortup taartup, inunngornermi oqimaassutsip naartunerup sap. ak. pineqartumi mediania takutipaa, tungujortullu qaamasut 10. aamma 90. fraktiiliullutik. Medianit ilaanni kisitsisit atorneqarput. 2024-imi sap. ak 41 ullullu pingasut sivissusasilimmik naartunermi- paasissutissanik amigaateqarfiusumi- ernisoqanngilaq,

2024-imi inoorlaat 443-it (75%), ernivissatut naatsorsorneqartoq eqqorlugu inunngorput, naartunerup sivissusasaanut naapertuuttumik oqimaassuseqarput 144-illi oqinnerpaat oqimaannerpaallu 10%-it akornanniittut avataaniillutik. Ataatsimut isigalugit inoorlaat 71-it (~12%) naartunerup sivissusasaanut sanilliullugit oqinnerupput 73-illu (~12%) naartunerup sivissusasaanut sanilliullugit oqimaannerullutik. Oqippallaat oqimaappallaallu, ulloq taanna inunngortut amerlassusaannit, marluk 30-illu akornaniittunit, sap. ak. 37-it 41-illu akornanni naartusunit allanngorartunit sunnerneqarput.

Allatut ernisitsineq

Erninermut atatillugu ernisup meeqqallu aniguisinnaanerannut periarfissaq annertusiniarlugu allatut periuseqartoqartariaqarsinnaavoq. Nalinginnaasumik erninerup saniatigut pilatsilluni ernineq nalinginnaanerpaavoq. Pilatsilluni ernisariaqarnermut patsisaasinnaasut amerlapput, pinasuartumik ernisitsisoqartariaqarsinnaavoq imal. peqqissutsimut tunngasut pilatsilluni erninissap pilersaarusiornissaanut naapertuussinnaapput. Assersuutigalugu Danmarkimi meeqqat inunngortut 20%-iisa missaat pilatsilluni ernisitsinikkut inunngorput (8).

Ernisitsineq	Ernisut
Nalinginnaasumik	599
Millugut atorlugu	15
Pinasuartumik pilaanikkut	59
Pilersaarutaasumik pilaanikkut	12

Takussutissiaq 10: Ernisitseriaatsit 2024-imi nunatsinni atorreqartut.

2024-imi 71-it ernisut tamakkerlutik 10,3%-ii pilersaarutaasumik imal. pinasuartumik pilatsillutik ernippit. Pilatsillutik ernisuni 17%-iinnaat pilersaarutaapput. Erniviit assigiinngitsut akornanni ernisitseriaatsit agguataarneqarnerat takussutissiami 11-imi takutinneqarpoq.

Ernivik / Ernisitseriaaseq	Nalinginnaasumik	Pinasuartumik pilatsinikkut	Pilersaarutaasumik pilatsinikkut	Millugut atorlugu
Dronning Ingridip				
Napparsimmavissua	440	52	12	14
Peqqinnissaqarfik Avannaa	77	2	0	0
Peqqinnissaqarfik Qeqqa	40	0	0	1
Peqqinnissaqarfik Sermersooq				
(Napparsimmavissuup avataani)	26	2	0	0
Peqqinnissaqarfik Kujataa	12	3	0	0
Peqqinnissaqarfik Disko	4	0	0	0

Takussutissiaq 11: Ernisitseriaatsit ernivissanut ataasiakkaanut agguataarneqarnerat

2024-imi pilatsillutik ernisut amerlanersaat Dronning Ingridip Napparsimmavissuani ernippit. Dronning Ingridip Napparsimmavissuata avataani pinasuartumik pilatsinikkut ernisunit tallimanit, marluk Ilulissani, marluk Tasiilami pingasullu Qaqortumi ernippit.

Erninermut atatillugu kingunerluutaasut

Ernissaq sioqqullugu pilatsilluni ernisinnegarnissamik toqqaaneq, erninermut atatillugu kingunerluuteqarsinnaanermut aarlerinaatip annertunerunanik naliliinermik tungaveqarajuppoq. Ernissunermut atatillugu- ilaatigut pinasuartumik pilatsittariaqalernermik kinguneqartumik kingunerluuteqartoqarsinnaavortaaq.

	Amerlassusaat	% - inngorlugit	Kingunerluuteqarnissamut aarlerinartorsiortut
Kingunerluutit tamakkerlugit	105	100%	15,2%
Taakkunangga pinasuartumik pilatsillutik ernisut	59	56%	8,5%

Takussutissiaq 12: Erninermut atatillugu kingunerluuteqartut amerlassusaat taakkunangga qassit pinasuartumik pilatsillutik erninermik kinguneqartut. Ernissunermut atatillugu kingunerluutitaqarneq kiisalu ernissunnerup pinasuartumik pilatsilluni erninermik kinguneqarsinnaaneranut aarlerinaatit ataatsimut ilanngunneqarput.

2024-imi kingunerluuteqartuni tamani pinasuartumik pilatsillutik ernisut 56%-iupput. Pinasuartumik pilatsillutik ernisut ilanngutissagaanni, erninermut atatillugu kingunerluuteqarsinnaanerata ataatsimut isigalugu aarlerinassusaa 15,2%-ivoq. 2024-imi ernissunnerup pilatsilluni erninermik kinguneqarsinnaanera 8,5%-iuvoq.

Nalinginnaasumik ernineq, erninerup kingorna ataasiarluni arlaleriarluniluunniit suliaritinnissamik aamma kingunerluuteqarsinnaasarpooq. Kingunerluutit amerlassusaat suunerallu allanngorarsinnaavoq, sipisoornermulli attuumassuteqarnerugajullutik.

	Ernisut	Kingunerluuteqartut %-inngorlugit	Erninermut atatillugu kingunerluuteqarsinnaasut
Erninermut atatillugu kingunerluuteqartut	105	100%	15,2%
Pinasuartumik pilatsillutik ernisut	59	56%	8,5%
Mersortinneq	19	18%	2,7%
Assat atorlugit arlaap kaanngatillugu peerneqarnera	13	12%	1,9%
Meeqqap puuata assat atorlugit peerneqarnera	7	7%	1,0%
Kiliortinneq	6	6%	0,9%

Takussutissiaq 13: Kingunerluutaagajunnerpaat kingunerluutinut erninernullu tamanut procentinngortillugit agguataarneqarnerat. Erninerit ataasiakkaat assigiinngitsunik arlalinnik kingunerluutitaqarsinnaamata, kingunerluutit ataasiakkaat katillugit, kingunerluutitalimmik ernisunit amerlanerupput.

Nalinginnaasumik ernisunit 599-iniit ernisut ilamininngui erninerup kingorna kingunerluuteqarneq pissutaalluni pilatsittariaqqarsimapput. Arnat katillugit 46-it erninerup kingorna pilatsipput (nalinginnaasumik ernisut 7,7%-ii). Nalinginnaanerpaaq tassaavoq mersorneqarneq. Katillugit 19-iniit mersortipput. Nalinginnaasumik erninerup kingorna suliaritittuni 46-ini, 13-it arlaaq assaat atorlugit

kaanngartillugu peernerqarpoq, arfinillit naartup puua assaat atorlugit kaanngatinneqarluni peerneqarpoq. Arfinilinni kiliortittoqarpoq/illiaq imaarneqarpoq.

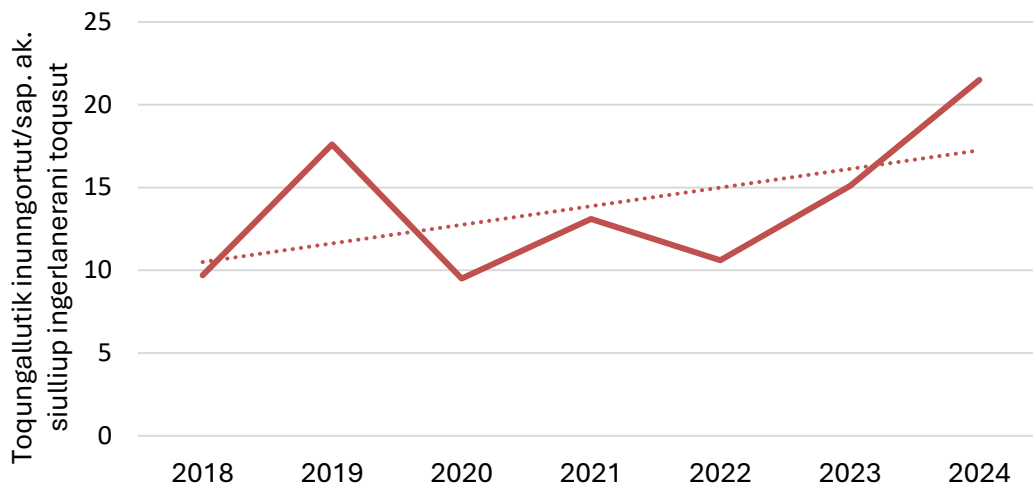
2024-imi toqungallutik inunngortut/sap. ak. siulliup ingerlanerani toqusut

Sap. ak. 22-issaanniit naartunermi toqungallutik inunngortut /inunngornermiit sap. ak. siulliup ingerlanerani toqusut (9).

Ukioq	Inoorlaat amerlassusaat	Toqungallutik inunngortut	Inoorlaat 1000-iuppata toqungallutik inunngortut	Inunngornerminiit sap. ak. ingerlanerani toqusut	Katillugit	Toqungallutik inunngortut-sap.ak.siulliup ingerlanerani toqusut
2018	826	5	6,1	3	8	9,7
2019	852	5	5,9	10	15	17,6
2020	841	4	4,8	4	8	9,5
2021	766	2	2,6	8	10	13,1
2022	755	1	1,3	7	8	10,6
2023	728	6	8,3	5	11	15,1
2024	697	8	11,5	7	15	21,5
Katillugit	5465	31	5,7	44	75	13,7

Takussutissiaq 14: Toqungallutik inunngortut/sap. ak. siulliup ingerlanerani toqusut tassaapput sap. ak. 22-issanni naartuullutik toqungallutik inunngortut, uumalutillu inunngortut sap. ak. siulliup ingerlanerani toqusut. Toqungallutik inunngortut amerlassusaat aallaavigalugu inoorlaat 1000-iuppata toqungallutik inunngortut amerlassusaattut naatsorsorneqartarput. Toqungallutik inunngortut amerlassusaat uumallutik inunngortut, inunngornerminiit sap. ak. siulliup ingerlanerani toqusunut ilanngunneqartarput, toqungallutillu inunngortut/sap. ak. siulliup ingerlanerani toqusut, inoorlaat 1000-iuppata katillugit amerlassusaattut naatsorsorneqartarlutik.

2018-imiit 2024-imut toqungallutik inunngortut/sap. ak. siulliup ingerlanerani toqusut ineriartornerat

Takussutissiaq 15: 2028-ip 2024-illu akornanni toqungallutik inunngortut/sap. ak. siulliup ingerlanerani toqusut titarnertut qullariartortutut takutinneqartut.

2024-imi toqungallutik inunngortut/sap ak. siulliup ingerlanerani toqusut, ukiunut siulliit sanilliullugit amerlapput. WHO-ip nassuiaataanut assersuussisinnanissaq siunertaralugu, naartunerup sap. ak. 22-isaata 28-issaatalu akornanni toqungallutik inunngortut ilanngullugit nalunarsuisalerneq, patsisaasut ilagisinnaavaat. Taamaammat toqungallutik inunngortut/sap. ak. siulliup ingerlanerani toqusartut, siornatigut naatsorsuisarnerni, WHO-ip nassuiaataanut tunngatillugu missingersuinerimi ikinaarneqarsimassasut naliliivigineqarpoq. Assersuutigalugu 2021-imi Danmarkimi meeqqat toqungallutik inunngortut/sap. ak. siulliup ingerlanerani toqusut inoorlaat 1000-iuppata tallimat sinnilaarpaat (10).

2024-imi uumallutik inunngortut ullut 28-it ingerlanerini toqusut

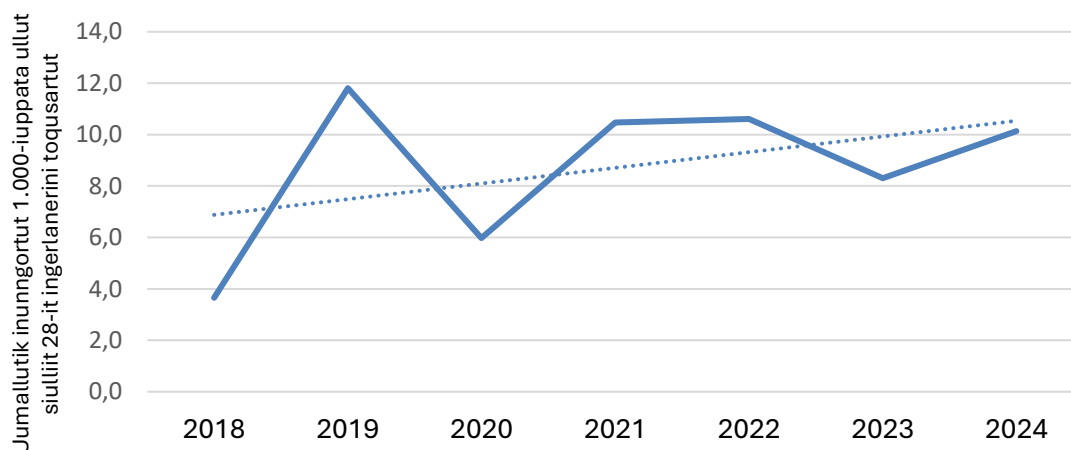
Toqungallutik inunngortut/sap. ak. siulliup ingerlanerani toqusartut saniatigut, uumallutik inunngortut ullut siulliit 28-it ingerlanerini toqusartut amerlassusaattut naatsorsorneqartarput (9).

Ukioq	Uumallutik inunngortut	Ullut 28-qaangiutsinnagit toqusut	Uumallutik inunngortunut sanilliullugit ullut 28-it siulliit ingerlanerini toqusartut
2018	821	3	3,7
2019	847	10	11,8
2020	837	5	6,0
2021	764	8	10,5
2022	754	8	10,6
2023	722	6	8,3
2024	691	7	10,1

Katillugit	5436	47	8,6
------------	------	----	-----

Takussutissiaq 16: Uumallutik inunngortut 1.000-iuppata ullut siulliit 28-it ingerlanerini toqusut amerlassusaattut naatsorsorneqartarput.

Uumallutik inunngortunut sanilliullugit ullut 28-it ingerlanerini toqusartut

Takussutissiaq 17: 2018-ip 2024-illu akornanni inunngornermiit ullut siulliit 28-it ingerlanerini toqusartut amerliartorpasinnerannut takussutissiaq

2024-imi uumallutik inunngortut 1.000-iuppata ullut siulliit 28-it ingerlanerini toqusut 10,1-iupput. 2018 ukiunut allanut sanilliullugu naalungiarsuit toqusartut malunnaatilimmik ikinnerunerat eqqaassanngikkaanni, 2018-imiillu agguaqatigiissitsinermi amerlanerugaluit, annertuumik amerliartorpasinngillat.

Ernisut toqusartut

2024-imi ernisut akornanni pingasut, erninissaq sioqqullugu imal. ernereernerup kinguningua (ernereernermiit ullut 42-it pallillugit qaangiuttut toqupput (11)). Naartunermut atatillugu toqusut ikittunnguugaluit nunanut allanut sanilliullugit nunatsinni amerlapput. 2023-imi nunarsuaq tamakkerlugu erninermut atatillugu toqusartut, ernisut 100.000-iuppata 197-iupput (12). nunatsinni 2024-imi erninermut atatillugu toqusartut, ernisut 100.000-iuppata 434-iupput, amerlassutsimikkut taamaallaat Afrikap qeqqani toqusartunit agguaqatigiissillugit 450-iusutut kitaanilu 630-iusutut missingersukkanit qaangerneqarlutik. Danmarkimi erninermut atatillugu toqusartut 100.000-iuppata sisamaapput (12).

Nuna	2023-imi arnat erninermut atatillugu toqusartut WHO-mit missingersukkat
Nigeria	993
....	
Guinea	494
Lesotho	478
Madagaskar	445
Grønland* (2024)	434
DR Congo	427
Burundi	392
Mauretanië	381
....	
Danmark	4
....	
Norge	1

Takussutissiaq 18: 2023-imi arnat erninermut atatillugu toqusartut WHO-mit missingersukkat. Kisitsimmi ernisut 100.000-iuppata, ernereernermi ullut 42-it qaangiutinngitsut toqusut, suna toquussutaanersoq apeqqutaatinnagu, takutinneqarput. *Kalaallit Nunaat WHO-mit paasissutissani ilaanngilaq, kisiannili naatsorsuinerit 2024-imeersut tunngavigalugit ilanngunneqarluni.

Erninermut atatillugu nukallunganermik nappaateqalerneq, naartunermut atatillugu kingunerluutit navianaatillit ilagaat. Angutini arnanilu erninissaq sioqqullugu ernereernerullu kingorna ukioq ataaseq pallillugu, erninermut atatillugu nikallunganermik nappaateqartoqalersinnaavoq. Erninermut atatillugu nikallunganermik nappaateqalerneq nalinginnaasumik nikallunganertut ersiuteqarsinnaavoq nappaammullu ersiutit allanngorangaatsiarsinnaammata kinguneqarluartussamik misissuinissamik pitsaaliuinissamillu qulakkeeriniarneq suliassaavoq paasilertoruminaatsoq.

Nunatsinni ernisut meeraaqqerisup takkunneranut atatillugu erninermut atatillugu nikallunganermik nappaateqalernermut misissorneqartarput. Nikallunganerup malinginnaasumik kingunerisinnaasaasa ilagaat imminut ajoquserneq imal. imminut toqunneq.

Arnat erninermut atatillugu nikallunganermik nappaateqalersut, ernisimasunut allanut sanilliullugit nalinginnaasumik imal. nalinginnaanngitsumik toquussuteqarnissamat sisamariaammik aarlerinartorsiornerusartut, misissuinerit takutippaat (13). Nunatsinni imminut toquttartut amerlareermata, erninermut atatillugu nikallunganermik nappaateqalersarnerup pitaalineqarnissaata nakorsarneqarnissaatalu ukkanneqarnissaat pingaaruteqarpoq. 2024-imi arnaq ataaseq angullu

ataaseq inoorlaamut ataataasoq, meeqqap inunngorneraniit ukioq ataaseq qaangiutinngitsoq imminut toqupput. Angajoqqaat sisamat, meeraq suli marlunnik ukioqalinngitsoq, imminut toqupput.

Isummersorneq

Nunatsinni agguaqatigiissillugit meerartaarineqartartut ikiliartorput, 2015-imiillu 2024-imut arnat 1000-iuppata meeqqat inunngortut 60-iniit 53-inut ikilipput. Inuiaqatigiinni arnat agguaqatigiissillugit qassinik meerartaarnerisa piffissap ingerlanerani allanngorartarnera pissusissamisoorpoq, 2024-imili ukiut taakku qulit ingerlanerani ernisut ikinnerpaapput, tamannalu piffissami sivisuumi ikiliartornerannik tikkuussivoq. Inunngortartut ikilinerat, siunissaq ungasinnerusoq isigalugu innuttaasut amerlassusaannut sunniuteqarsinnaavoq, innuttaasullu ukiumikkut katitigaanerisa allannguuteqarneranik kinguneqarsinnaalluni.

Meerartaarineqartartut ikiliartoraluit Danmarkimut sanilliullugit agguaqatigiissillugit arnat amerlaneramik meerartaartarput. Nunatsinni arnat 1000-iuppata ukiumullu meerartaarineqartartut 2024-imisut amerlatigiinnaassappata, meerartaarsinnaaffitsik tamakkerlugu 1644-inik meerartaassapput. Danmarkimi 1465-inik meerartaassapput. Inuiaqatigiinni arnat agguaqatigiissillugit qassinik meerartaarnerannut sunniuteqarsinnaasut amerlapput. Pingaartumik kinguaassiuutitigit nappaatit soorlu klamydia aamma gonorré atugaanerat inuiaqatigiinni arnat agguaqatigiissillugit qassinik meerartaarnerannut sunniunnerlussinnaavoq (14). Nunatsinni syphilis, klamydia aamma gonorré annertuumik atugaapput, nappaatit tamakku inuiaqatigiinni arnat agguaqatigiissillugit qassinik meerartaarnerannut qanoq annertutigisumik sunniuteqarsimanerat suli misissorneqanngilaq. Nappaatit saniatigit peqqissutsimut aningaasaqarnermullu tunngasut allallu inuiaqatigiinni arnat agguaqatigiissillugit qassinik meerartaarnerannut sunniuteqarsinnaapput. Arnani ilinniartitaanerup qaffakkiartornera suliffeqalernerlu ilutigalugit ernisut ikilisarnerat ilisimaarilluarneqarpoq (15). Ataatsimulli isigalugu inuiaqatigiinni arnat agguaqatigiissillugit qassinik meerartaarnerisa annikillineranut nunatsinnilu Danmarkimilu assigiinngissutsinut patsisaasunik aalajangersimasunik tikkuussinissaq ajornakusuussaaq. Assigiinngissut alla maluginiagassaq tassaavoq ukiumikkut assigiinngissutaat, tassalu Danmarkimi arnanut sanilliullugit nunatsinni arnat 20-ikkunnik ukioqarlutik meerartaarajunnerunerat. Pingaartumik nunatsinni arnat 1000-iuppata 15-it 19-illu akornanni ukiulinni meerartaartut 19-iupput (Danmarkimi 0,7-iullutik) 20-24-illu akornanni ukiulinni meerartaartut 79-iupput (Danmarkimi 14-iullutik) taamaalillutik nunatsinni malunnaatilimmik amerlanerupput.

Dronning Ingridip Napparsimmavissuanut ukiut tamaasa erniartortut amerlapput. 2024-imi ernisut tamamik 75%-ii Napparsimmavissuarmi ernipput. Ernivissamat utimullu angalaneq najukkamiillu ungasissumiinneq, ernisussap erninermut atatillugu misigisaanut sunniuteqarsinnaavoq, pingaartumik ernivissamat qanittumi ilaqutaqanngikkaanni. 2024-imi arnat 57%-ii nammineq najukkamat qanittumi ernipput.

Meeqqat inunngornerminni oqimaassusaat naartunerup sivisussusaanut naleqqiullugu qulaajaanerup, erninerit ataasiakkaat nalinginnaasumit qanoq allaassuteqarnerunerat oqaatigisinnaavaa. Siornatigit taamatut misissueqqissaartoqarsimanngilaq, siunissamili tamakku nakkutigineqalernerisigut inuiaqatigiinni peqqissuseq pillugu pingaarutilinnik paasisaqarfigineqarsinnaassapput, nunanilu tamalaani oqimaassutsit nalinginnaasut naapertorlugit,

nunatsinni inoorlaat oqimaassusaasa allanngorannerannik oqaluttuarsinnaassallutik. Nunat ilaanni inoorlaat oqimaassutsimikkut 20%-it sinnerlugit nikingasinnaanerat qaqutigoortuunngilaq, Europamilu nunani arlalinni nunatsinnit 12%-it missaannittumit appasinnerularluni, oqippallaanut oqimaappallaanullu 8-10%-it missaanniilluni (4).

Toqungallutik inunngortut/sap. ak. siulliup ingerlanerani toqusut ullullu 28-it qaangiutinngitsut toqusut, ernisussiornerup pitsaassusaanik nassuiaanissamut tunngatillugu uuttuutaapput pingaarutillit. 2024-imi meeqqat arfineq pingasut toqungallutik erniupput arfineq marlullu inunngornerup kingorna qaammat pallingajattoq qaangiummat toqullutik. Pingaartumik toqungallutik inunngortunut kisitsit siornamut sanilliullugu qaffasippoq, tamannali 2024-imi assersuussinerusinnaanissaq siunertaralugu, WHO-ip nassuiaataasa malinniarnissaasa pingaartinneqarneranik patsiseqarpoq. Ukiuni siuliini toqungallutik erniusut, naartunerup sap. ak. 22-issaanniit 28-issaannut ilanngunneqanngimmata ukiuni siuliini nalunaarutiginnitsuugaqartar-simanissaq naatsorsuutigineqarpoq. 2024-imi arnat qulit ernivissatut aalajangersakkat avataanni ernipput taakkulu tamarmik iluatsilluarput.

Naartusut erninissaq siooqqullugu tamatumalu kingorna toqusut, nunamiit nunamut assigiinngiaarput eqqortumik paaqqutarineqarsinnaanermut periarfissaqarneq apeqqaangaatsiarluni. 2024-imi nunatsinni arnat pingasut ernereernerme ullut 42-it qaangiutinngitsut toqupput, taakkulu innuttaasunut naleqqiullugit Afrikami nunap immikkoortuisa ilaannisut amerlaqaat. Afrikami nunap immikkoortuini ernisuni, pingaartumik aanaarnerit toqussutaagajunnerpaapput, Europamili nappaataareersut ilanngullugit, nappaatit anigugassaannngitsut tarnikkullu nappatit toqqaannanngitsumik patsisaallutik (16). Paasissutissat annikippallaarnerat pissutigalugu nunatsinni toqussutaasut nunarsuarmi nunanut allanut assersuunneqarsinnaanngillat, 2024-imili toqusut pingasuugaangata marluk toqqaannanngitsunik patsiseqarput. Kingulleq toqqaannartumik patsiseqarpoq.

Najoqqutarisat

1. **Statistik, Danmark.** <https://www.dst.dk/da/Statistik/emner/borgere/befolkning/fertilitet>. [Online]
2. **Statistik, Grønlands.** <https://bank.stat.gl/pxweb/en/Greenland/>. [Online]
3. **Rigshospitalet.** Definitioner. <https://www.rigshospitalet.dk/afdelinger-og-klinikker/julianemarie/videnscenter-for-tidligt-foedte-boern/om-tidligt-foedte/sider/definitioner.aspx>. [Online]
4. **Hocquette A, Durox M, Wood R, Klungsøyr K, Szamotulska K, Berrut S, Rihs T, Kyprianou T, Sakkeus L, Lecomte A, Zile I, Alexander S, Klimont J, Barros H, Gatt M, Isakova J, Blondel B, Gissler M, Zeitlin J.** International versus national growth charts for identifying small and large-for-gestational age newborns: A population-based study in 15 European countries. *Lancet Reg Health Eur.* 2021, Årg. 8, 100167, PMC8454535.
5. <https://intergrowth21.ndog.ox.ac.uk/>. [Online]
6. **The Danish newborn standard and the International Fetal and Newborn Growth Consortium for the 21st Century newborn standard: a nationwide register-based cohort study.** Ditte N. Hansen, Henriette S. Kahr, Christian Torp-Pedersen, Jan Feifel, Niels Uldbjerg, Marianne Sinding, Anne Sørensen. 3, s.l. : American Journal of Obstetrics and Gynecology, 2023, Årg. 229.
7. **Sundhed.dk.** Fostervækst. <https://www.sundhed.dk/sundhedsfaglig/laegehaandbogen/obstetrik/symptomer-og-tegn/fostervækst-og-vaegtafvigelse/>. [Online]
8. —. **Kejsersnit.** <https://www.sundhed.dk/borger/patienthaandbogen/graviditet/graviditet-foedse/barsel/foedse/kejsersnit/>. [Online]
9. **WHO.** *Neonatal and Perinatal Mortality.* s.l. : <https://iris.who.int/server/api/core/bitstreams/481d0648-8020-4f8e-95d2-8b5bfff632f2/content>, 2006.
10. **Perinatal death in the Nordic countries in relation to gestational age: The impact of registration practice.** Jeppegaard M, Frølich MK, Thomsen LCV, Heino A, Liu E, Gunnarsdottir J, Akerkar RR, Eskildsen LF, Källén K, Ohlin M, Klungsøyr K, Gissler M, Krebs L. 12, s.l. : Acta Obstet Gynecol Scand., 2024, Årg. 103.
11. **WHO.** Mødredødelighed - definitioner. <https://www.who.int/data/gho/indicator-metadata-registry/imr-details/4622>. [Online]
12. —. **Trends in maternal mortality estimates 2000 to 2023.** s.l. : WHO, 2025.

13. *All-Cause Mortality in Women With Severe Postpartum Psychiatric Disorders*. Johannsen BM, Larsen JT, Laursen TM, Bergink V, Meltzer-Brody S, Munk-Olsen T. 6, s.l. : Am J Psychiatry, 2016, Årg. 173.
14. Tsevat DG, Wiesenfeld HC, Parks C, Peipert JF. Sexually transmitted diseases and infertility. *Am J Obstet Gynecol*. 216, 2017, Årg. 1, s. 1-9.
15. Kim, Jungho. IZA World of Labor, Female education and its impact on fertility. <https://wol.iza.org/articles/female-education-and-its-impact-on-fertility/long>. [Online]
16. Cresswell, Jenny A et al. Global and regional causes of maternal deaths 2009–20: a WHO systematic analysis. *The Lancet Global Health*. 2025, Årg. 13, 4.

All/Nils Skovgaard & Paneeraq Noahsen